

Politik och Vetenskap

Vetenskap & Allmänhets politikerstudie i korthet

VA-rapport 2006:5

Kortfakta om studien

För mig är det inte en hockeymatch som ska spelas, utan musik, och den ska spelas tillsammans

*Margareta Norell
Bergendahl, professor
KTH*

Politiker är en grupp som har stort inflytande på allmänhetens attityder och beteenden. Hur politiker ser på kunskap, vetenskap och vetenskapens roll i samhället påverkar. En aktiv dialog mellan politiker och forskare har betydelse. VA har därför genomfört en studie i tre delar av politikernas relation till vetenskapen:

- 595 riksdagspolitiker, ledande kommunpolitiker i hela landet och ledamöter i Stockholms kommunfullmäktige intervjuades av Synovate Temo i april 2006 (VA-rapport 2006:2 Politikernas syn på Vetenskap).
- Analys av vetenskapligt relaterat innehåll i ett urval av riksdagspartiernas och deras ungdomsförbunds tidningar med avseende på omfattning, vilka ämnen som behandlas och hur materialet presenteras (VA-rapport 2006:3 Vetenskap i Politisk Press).
- En fördjupande skrift med egenskrivna essäer och intervjuer av nio forskare och nio politiker, där dessa utvecklar hur de ser på relationen mellan forskare och politiker (VA-rapport 2006:4 Kunskapsbiten, 18 röster om relationen forskare – politiker).

I denna skrift, Politik och Vetenskap, VA-rapport 2006:5, ges en sammanfattande presentation. Vi hoppas att dessa resultat ska stimulera intresset för kunskapsfrågor i politiken och intensifiera dialogen mellan forskare, politiker och allmänhet.

Politikerstudien har genomförts med stöd av Forskningsrådet Formas, KK-stiftelsen, Riksbankens Jubileumsfond, Vetenskapsrådet och VINNOVA. De ingående rapporterna får gärna citeras med angivande av VA som källa. Samtliga studier kan också hämtas från www.v-a.se.

ISSN: 1653-6843

ISBN 13: 978-91-85585-27-4 (tryckt)

ISBN 10: 91-85585-27-0 (tryckt)

urn:nbn:se:vetenskapochallmanhet-2006-5 (pdf)

Utgivare: Vetenskap & Allmänhet, VA

Box 5073, 102 42 Stockholm

Telefon: 08-791 29 00

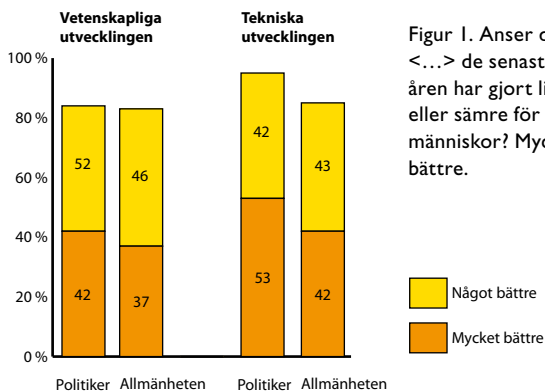
Fax: 08-611 56 23

E-post: info@v-a.se

Webbplats: www.v-a.se

Politiker tror på forskning

Politiker är mycket positivt inställda till forskning. De tycker att den vetenskapliga och tekniska utvecklingen har gjort livet bättre – och de är mer positiva än allmänheten i stort.

Figur 1. Anser du att den <...> de senaste 10–20 åren har gjort livet bättre eller sämre för oss vanliga människor? Mycket/något bättre.

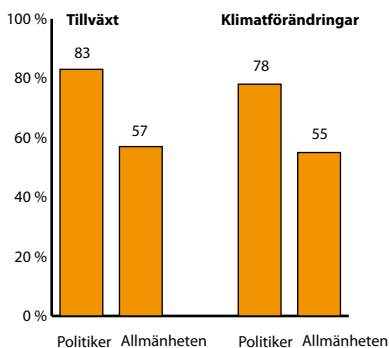

Det finns en oerhörd kraft i forskningen som vi måste våga släppa fram, i stället för att bromsa
Hasse Johansson, FoU-chef Scania

Aldrig så mycket pengar på banken kan inte återställa ett stabilt klimat
Anders Wijkman, EU-parlamentariker (kd)

Politikerna har också en stor tilltro till att forskningen även framöver kommer att leda till goda resultat. De tror till exempel i högre utsträckning än allmänheten att forskning kan bidra till att öka den ekonomiska tillväxten. Särskilt de borgerliga politikerna i riksdagen har en hög tilltro till det.

Figur 2. Tror du att forskningen har goda möjligheter att inom tio år bidra till att
- öka den ekonomiska tillväxten i Sverige?
- bromsa klimatförändringarna?

Politikerna är också mer optimistiska än allmänheten när det gäller forskningens möjligheter att bidra till att klimatförändringarna bromsas.

Politiker litar på forskare

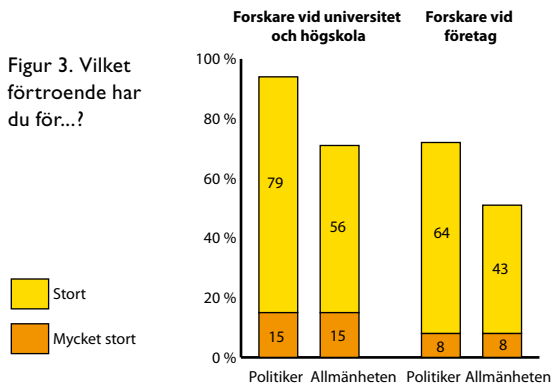

Hos forskarna finns en okunskap om hur den demokratiska processen och förankringen går till och att den tar lång tid
Per Bill, riksdagsledamot (m)

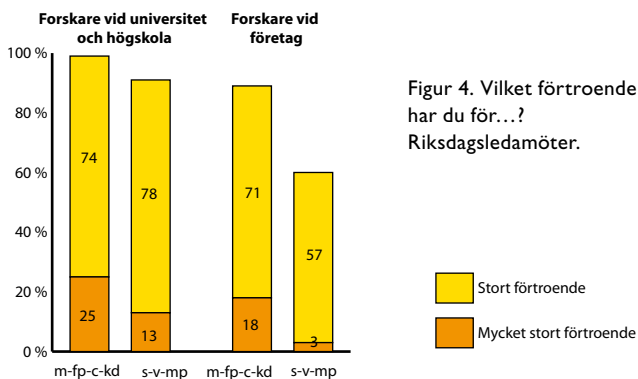
För mig är det viktigare att bidra och göra en samhällsinsats än att skriva en artikel i en vetenskaplig tidskrift
Lars Lindqvist, professor Högskolan i Kalmar

Politiker har en mycket positiv syn på forskare. Mycket få anser att forskarna gör saker utan att tänka på riskerna eller att de har makt som gör dem farliga.

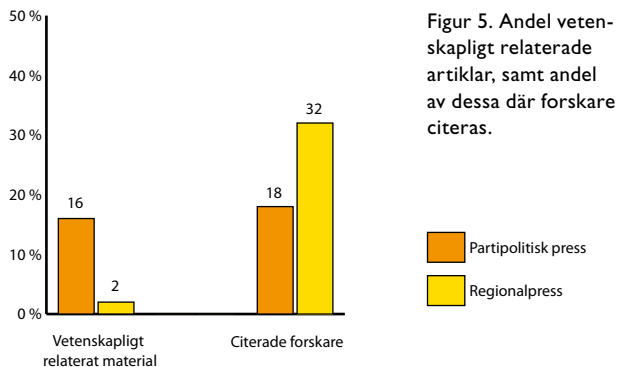
Politikernas höga förtroende för forskare tycks framför allt gälla dem vid universitet och högskolor. Förtroendet är mycket mindre för forskare vid företag. Men politikerna har ett väsentligt högre förtroende för alla typer av forskare än vad allmänheten har.

De borgerliga riksdagsledamöterna har betydligt högre förtroende för forskare, speciellt för dem vid företag, än de ledamöter som tillhör s, v, mp.

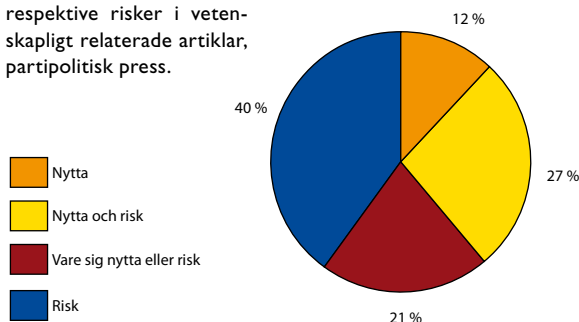

Trots att politikerna tycks ha ett mycket högt förtroende för forskare och forskning, syns forskarna inte så ofta i partiernas och ungdomsförbundens tidningar. Det finns visserligen betydligt mer vetenskapligt relaterat material än i regionala nyhetstidningar – som VA analyserade 2005 – men andelen artiklar där forskare citeras är väsentligt lägre.

Artiklarna i de partipolitiska tidningarna betonade oftare risker än nytta, men det förekom också relativt ofta att både nytta och risker belystes.

Figur 6. Betoning av nytta respektive risker i vetenskapligt relaterade artiklar, partipolitisk press.

De allra flesta politiker uppger att de ofta har kontakter med forskare, och att dessa är positiva. Negativa erfarenheter har framför allt att göra med svårigheter att kommunicera, att forskarna talar ett eget språk och lever i en egen värld.

Forskarnas “å ena sidan, å andra sidan” ses som velighet eller opålitlighet

Jan Hjärpe, professor
Lunds universitet

Vilken forskning påverkar politiken?

Det är ju naturligtvis så att vi alla uppskattar när forskningen styrker det vi själva anser

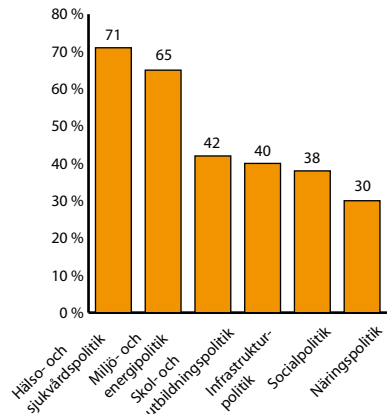
Ulf Kristersson, kommunalråd (m) Strängnäs

Som statligt finansierad forskare arbetar man i skattebetalarnas intresse, det bör forskaren hålla i minnet

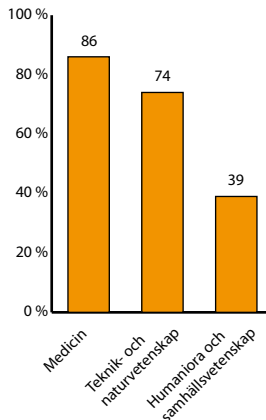
Christian Azar, professor Chalmers

Vilken politik influeras mest av forskningsresultat? Hälso- och sjukvårdspolitik samt miljö- och energipolitik, svarar politikerna. Däremot menar de att socialpolitik och näringspolitik i liten utsträckning påverkas av forskning.

Figur 7. Hur mycket påverkar forskningsresultat politikens innehåll inom följande områden? Stor / mycket stor.

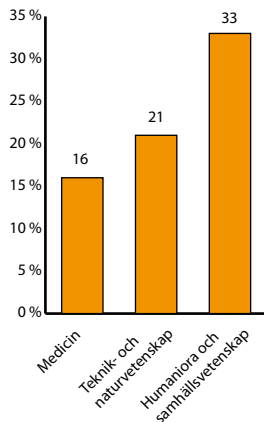

Politikerna menar också att det är medicinsk forskning som har störst inflytande på samhällsutvecklingen. Samhällsvetenskap och humaniora anses ha mycket liten betydelse i detta avseende.

Figur 8. Hur stort inflytande anser du att följande forskningsområden har på samhällsutvecklingen? Stort / mycket stort.

Vilken forskning är det då som främst påverkar politikens innehåll? Ja, inte ser det ut att vara naturvetenskap, teknik eller medicin, vilket man lätt skulle kunna tro. I stället är det samhällsvetenskap och humaniora som politikerna anger att de oftast utnyttjar som underlag för politiska förslag.

Figur 9. Hur ofta utnyttjar du forskningsresultat från följande forskningsområden som underlag för ett politiskt förslag? Ofta/mycket ofta.

Om regeringen inte vill ha vetenskapliga råd så ska den slippa det

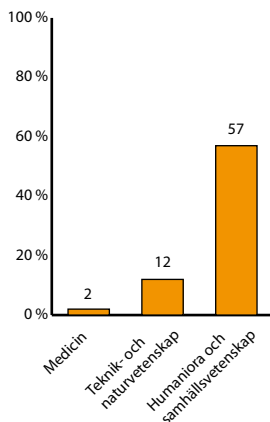
*Sten Levander, professor
Lunds universitet/MAS*

Alltför ofta har forskningsresultat misstolkats och förvrängts för att ge stöd åt en viss politisk uppfattning

*Erik Nilsson, borgarråd
(s) Stockholm*

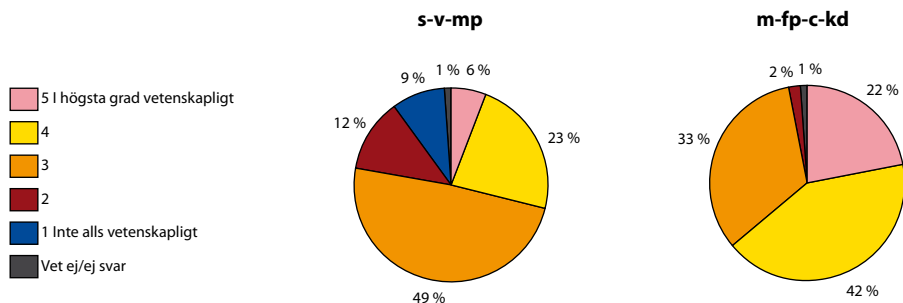
Det mönstret går igen i partiernas egna tidningar; medicin behandlas inte särskilt ofta, medan samhällsvetenskap och humaniora är mycket vanligt förekommande.

Figur 10. Ämnesområden i vetenskapligt relaterade artiklar, partipolitisk press.

I den analys av regionala nyhetstidningar, ungdoms- och familjetidningar som VA gjorde 2005, var medicin det absolut vanligaste ämnet. Det har sannolikt att göra med att medicin är ett ämne som engagerar människor i deras vardag.

Men vilken samhällsvetenskaplig forskning används i politiken? Nationalekonomi skulle kunna vara en rimlig gissning, men politikerna tycker inte att det är ett särskilt vetenskapligt ämne, särskilt inte riksdagspolitiker i s, v, och mp.

Figur 11. I vilken utsträckning bedömer du nationalekonomi som vetenskapligt? Riksdagsledamöter.

Som ett mått på kunskap om vetenskap fick politikerna bedöma hur vetenskapliga en rad olika ämnen är. Precis som allmänheten bedömer politikerna medicin som det allra mest vetenskapliga ämnet, följt av kemi och materialvetenskap. Nationalekonomi och filosofi hamnar betydligt lägre.

Astrologi bedöms av knappt en femtedel av politikerna som mycket eller i högsta grad vetenskapligt, vilket är en lika stor andel som allmänheten. Bara hälften tycker inte alls att astrologi är vetenskapligt.

I Sverige har, särskilt inom samhällsvetenskapen, utvecklats en stark politisk detaljstyrning av forskningen
*Bo Rothstein, professor
 Göteborgs universitet*

Fler mötesplatser behövs

De medverkandes tankar i boken Kunskapsbiten och politikernas svar i telefonintervjuerna pekar mot att forskare och politiker lever i olika världar, talar olika språk och har olika synsätt.

Flera andra studier från olika länder pekar i samma riktning och talar om två kulturer och svårigheter att förstå varandras förutsättningar.

Fler mötesplatser, nya former för möten och ökad kontakt och dialog mellan forskare och politiker efterfrågas, liksom lättbegriplig information om forskningsresultat. Tillsammans kan detta bidra till att föra de två världarna närmare varandra och till att forskningskunskapen lättare hittar vägar in i politiken.

Absolut inte styrning av vetenskapen utan dialog och ständig granskning

Ana Maria Narti, riksdagsledamot (fp)

Det är politiker utan tillräcklig objektiv information som fattar besluten om våra lagar

Carl Schlyter, EU-parlamentariker (mp)

Jag skulle velat träffa politiker på riksplanet, gärna regeringsföreträdare, och diskutera grundforskningens betydelse, men det blev inte så

Helena Edlund, professor Umeå universitet

Nya forum behövs för att förmedla inte bara resultat, utan även det som skapar intresse för forskningsprocessen, det vill säga forskarnas sätt att tänka

Britt-Marie Danestig, riksdagsledamot (v)

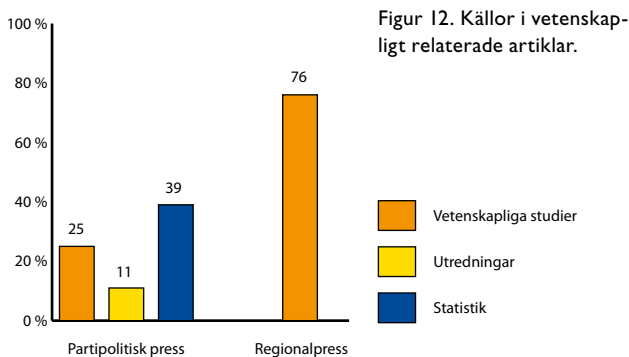
Beskriv forskningen bättre

Det förvånar mig att man inte är flitigare med att använda bra forskningsresultat, framför allt i kommuner och departement. De är ju rena idébankerna
Lena Ek, EU-parlamentariker (c)

Två tredjedelar av politikerna, och nästan nio av tio riksdagsledamöter, har aktivt sökt information om vetenskap och forskningsinformation under det senaste året. I stort sett alla fann det de sökte. Baserat på denna erfarenhet önskar de sig enkla, kortfattade sammanfattningar av forskningen. Även i flera internationella studier poängteras behovet av lättfattlig, kortfattad och relevant information.

Men politikerna vill inte ha informationen i form av så kallade larmrapporter – sju av tio tycker att det publiceras för många. Analysen av partiernas och ungdomsförbundens tidningar visar att vetenskapliga studier citeras betydligt mer sällan än utredningar och statistik. Regionala nyhetstidningar refererade jämförelsevis mycket oftare till vetenskapliga studier.

Statistik uppfyller politikernas krav på kort och direkt information, medan vetenskapliga rapporter ofta inrymmer både osäkerheter och alternativa tolkningar – vilka är besvärliga att förhålla sig till som politiker.

Involvera allmänheten

Tre av tio politiker tycker inte alls att forskarna kommunicerar tillräckligt med allmänheten om sin forskning. Politikerna är mer nöjda med forskarnas samverkan med exempelvis näringslivet, som kan nyttiggöra forskningsresultaten.

Figur 13. Politikernas syn på forskarnas samverkan med omvärlden.

I boken Kunskapsbiten ges också tydliga signaler om att dialog med allmänheten är viktig. Allmänheten är ju väljarna, och därmed en väg att nå politikerna.

Andra studier talar även de om vikten av att forskarsamhället tidigt för en dialog med allmänheten, och att detta borgar för att politiken faktiskt influeras av forskningen. Vetenskapen kan aldrig ensam avgöra politiken, utan ses av politikerna som en källa bland många. Opinionen bland allmänheten är en viktig sådan källa.

Forskarna ska inte bara tala till, utan också lyssna på allmänheten och deras synpunkter

Lena Hjelm-Wallén, tidigare utrikesminister (s)

Vetenskap & Allmänhet, VA, är en ideell förening som vill främja dialog, öppenhet och förståelse mellan forskarna och allmänheten – särskilt de unga. Vi vill åstadkomma samtal i nya former om frågor kring forskning som engagerar människor. VA anser att dialogen i mycket större utsträckning bör styras av folks intressen, frågor och oro, i stället för att utgå från vad forskarna själva vill föra ut.

Föreningen har funnits sedan 2002 och arbetar inom tre fält:

- Bygger upp kunskap om gränsytan mellan allmänhet och vetenskap genom opinionsundersökningar och studier. Vi undersöker vad allmänheten, ungdomar och särskilda grupper (hittills lärare, journalister och politiker) anser om forskning och hur forskare ser på dialog med allmänheten.
- Arrangerar samtal mellan forskare och allmänhet – både katalyserar och provar i egen regi okonventionella former, arenor och teman.
- Förmedlar erfarenheter av samtalsmetoder och sprider kunskaper från studierna.

Föreningen består av ett 40-tal medlemsorganisationer. Verksamheten finansieras av medlemsavgifter, fondmedel för olika projekt och ett bidrag från Utbildnings- och kulturdepartementet. Mer information om VA finns på www.v-a.se

vetenskap & allmänhet

Forskningsrådet för miljö, areella näringar
och samhällsbyggande, Formas

KKstiftelsen <>

